

Anulu II.

N° 13.

Fóí'a basericésca.

Organu

pentru cultura religiosa a clerului si a
poporului.

Redigeata de

Dr. **Alesandru V. Gram'a.**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

10 Iuliu 1884.

Cuprinsulu:

Despartirea de patu si mesa. — Despre cuventarile funebrale din punctu de vedere istoricu si criticu. — Galileo Galilei. — Preotulu cá parinte alu seraciloru. Providinti'a dommedieesca in sentiurile omenesci dupa principiile fizicee moderne. Schelete de predici. — Varietati.

Apare in 10 si 25 st. n. a fia-carei luni.

Pretiulu pre unu anu 3 fl. v. a.

Blasiu, 1884.

Tipografi'a Seminaruluiu gr.-cat. in Blasiu.

Despartirea de patu si mesa.

Amu fostu amintitu in numerulu ultimu, că cu ocasiunea desbaterei legei divortiali in Franci'a a venitu pre tapetu si institutiunea bisericea catolice a despartirei de patu si mesa. Amicii celi mari ai divortiului adeva in continuu se provocau la ace'a, că divortiulu totalu in casatoriile nefericite este la totu casulu mai bunu decâtu despartirea de patu si mesa, si pentru ace'a se laudau, că eli nu facu altu ceva, decâtu in locul unei institutiuni bisericesci, ce sta la calea diumetate, voiescu se introducea una institutiune intrega, completa, perfecta si logica.

Lucrulu in sine nu este nice decum nou. Totu asemenea au resonatu la tempulu seu si reformatorii seculului alu siesesprediecele, candu au atacatu si cassatu sacramentalitatea si indisolubilitatea casatoriei, si totu asemenea resonéza protestantii si resaritenii desbinati pana in dñu'a de astăzi, si astufeliu aperatorii francesi ai divortiului nu se potu laudá de locu cu originalitate, ci au repetitu numai ace'a ce multi inaintea loru au repetitu in diverse variatiuni.

Resonamentulu intregu inse alu toturoru inamiciloru despartirei de patu si mesa se baseza pre una neintielegere si confusiune tare neescusabila, cá se nu dñemu malitiosa a lucruriloru. Divortiulu si despartirea de patu si mesa suntu doue lucruri cu totul diverse unulu de celualaltu. Ele nu suntu nice de cum doue specii, un'a mai perfecta si alt'a mai pucinu perfecta a unei si aceleiasi institutiuni, ci chiaru din contra ele suntu doue institutiuni diverse cu scopu diversu, cătu fia-careea forméza pentru sine una specie diversa cu totul de cealalta. Divortiulu este negatiunea totala a casatoriei, precandu despartirea de patu si mesa este numai unu remediu aplicatu de biserica spe alinarea unoru doreri prea moleste ale unoru casatorie. Divortiulu nimicesce si omora casatori'a, precandu despartirea de patu si mesa delatura numai unu efectu alu casatoriei, candu acel'a devine insupportabilu. Divortiulu fiendu ceva morbosu in casatoria pentru a vindecá partea morbosa strica ins'asi casatori'a, arunca scald'a cu copilu cu totu diosu, precumu dñce proverbiulu nostru. Separarea de patu si mesa inse taia numai membrulu celu morbosu, ea este una specie de operatiune chirurgicala asupr'a unoru casatorie. Cumcă este impreunata cu doreri, este dreptu. Inse ce operatiune chirurgicale este placuta si fora doreri? Si totusi ori cătu de dorerosa se fia, ea apera de unu reu mai mare, si in urma este totusi binefacatoria si salutaria pentru corpulu intregu, si la totu casulu multu mai cu scopu decâtu uciderea corpului.

Paralelele aceste si numai singure inca ni arata, câtu este de nelogica considerarea divortiului cá una despartire de patu si mesa mai perfecta si impreunata cu mai pucine inconveniente cá divortiulu.

Se consideramu inse lucrulu mai detaiatu. Casatori'a este in adeveru una institutiune domnedieésca, si cá atare perfecta. Inse casatori'a se contrage nu intre angeri, ci intre omeni supusi la diverse slabitiuni, scaderi si defecte, si prin urmare potu se obvina si si obvinu casuri de acele, candu casatori'a este tare neplacuta pentru conjugi. Ce are se faca in casulu acel'a baseric'a? Se pasiesca numai decátu la divortiu? se-i faca prin acést'a pre conjugi se nice nu mai cugete mai multu la parere de reu si la impacare? Se perpetueze prin acést'a ur'a intre conjugi pentru totu de-a-un'a? Se faca pre copii se-si mai capete prin una a dou'a casatoria a parintiloru inca câte unu tata si câte una mama vitrega, pre langa celi ce si au fostu vitregi unulu altuia? Se conceda conjugiloru una alta casatoria si prin acést'a se deschida port'a posibilitatei de a avé si acést'a necadiurile de antâiu si a deveni confusiunea inca si mai mare? Nu! baseric'a acést'a nu o pote face. Si deca o ar' face, atunci ar' fi asemenea medicului, care standu langa unu morbosu cu doreri veemente, in locu de a cercá alinarea doreriloru si delaturarea loru, omora pre insusi morbosulu, cá se-lu mantue de doreri. Din contra baseric'a in casurile aceste nefericite cerca mai antâiu pre cale pacifica prin instructiune, consilii si alte midiloce a delaturá neplacerile, si candu tote aceste nu mai folosescu nemic'a, atunci pasiesce la midiloculu celu din urma si mai radicalu, la despartirea de patu si mesa, prin care mantuesce din bunetatile casatoriei celu pucinu atât'a, câtu e posibilu, si delatura din ea numai relele cele neincungiurabili. Ea delatura prin midiloculu acest'a din casatoria traiulu celu molestu la olalta a conjugiloru, ur'a continua cu esplosiunile ei si alte inconveniente provenitorie din aceste. Inse ea pastréza bunatatile cele nepretizuite ale casatoriei, anume mai antâiu indisolubilitatea si sacramentulu cá bunurile supranaturali ale casatoriei, dupa ace'a ocasiunea parerei de reu, ascultarei consiliiloru celoru bune si posibilitatea reconciliatiunei si reinnodarei vietiei conjugali cá bunurile morali ale casatoriei; si in urma preservéza pre copii dela intrarea in famili'a a unoru parinti noi si fora dorere facia cu eli prin una casatoria noua, si prin acést'a pastréza bunulu celu mai mare familiaru alu casatoriei. Astu-feliu baseric'a lucra forte intieleptiesce, candu ea in atari casuri delatura singuru numai si numai ace'a ce e reu din casatoria si sustiene cea ce e bunu.

Se arunca ce e dreptu despartirii de patu si mesa din partea amiciloru divortiului, cá ea ar' promová immoralitatea, de-ora-ce dela atari conjugi se pretinde abstinentia, care este una sarcina, ce nu o potu portá, si asiá insasi baseric'a li dà ansa la adulteriu cu alte persone. Una logica tare curiosa este acést'a? Cine este ore de vina, cá eli trebuescu se traiésca despartiti de patu si mesa? Baseric'a seau eli insisi? Nimene nu va díce,

că baseric'a este de vina, că eli au lipsa de unu remediū alu bisericeii, precum nimene nu va dīce, că mediculu este de vina, că morbosulu semte doreri, candu i aplica medicina la una rana, ce nu mediculu i o a causatu. Si apoi dela cine aterna, că conjugii se se folosesca de remediulu acest'a alu bisericeii seau se nu se folosesca? Singuru dela eli. Eli au dreptulu se-si alega intre doue, seau se traiesca la olalta in pace; se ierte unulu altuia, se sufere cu pacientia unulu defectele celui alaltu si astu-feliu neavendu lipsa de abstinintia se nu vina nice odata in pericolulu caderei in pecate; seau nevoindu a luá asupr'a loru sarcin'a acést'a neimpreunata cu nice unu periculu moralu, ma din contra esercitatoria in virtute, se cera dela baserica aplicarea midīlocului celui dorerosu si greu alu despartirei de patu si mesa impreunata cu pericolulu caderei in pecate.

Despartirea de patu si mesa nunumai că nu promovéza immoralitatea, ei chiaru din contra este unu midīlocu de promovare eminenta a moralitateri si a paceri familiari. Despre acést'a se pote omulu convinge indata ce considera institutiunea acést'a asia, precum se cuvine, va se dīca in spiritulu ei. Că indata, ce sciu conjugii, a caroru vietia conjugale este cam grea, cumcā fiendu divortiulu imposibilu, eli nu potu alege decātu intre doue, anume intre a portá sarcinile casetoriei cu pacientia si a planisá pre cale pacifica tote diferintiele; ce se potu ivi intre eli, si intre a cere despartire de patu si mesa, si prin acést'a a se espune caderei in pecatulu necuratiei, in cele mai multe casuri voru alege pre celu de antâiu, fiendu-că acel'a este numai unu reu fisicu, precandu alu doile este unu reu moralu, si persone, in pieptulu caror'a semtiulu moralitateri nu s'a stinsu chiaru de totu, de comunu preferescu unu reu fisicu unui reu moralu. Ma chiaru si deca din nefericire s'a intemplatu despartirea de patu si mesa, va se dīca, s'a alesu reulu celu moralu, inca este totu de a un'a sperantia forte intemeiata, că conjugii se voru reintorce la reulu celu fisicu, precum se si intempla in cele mai multe casuri.

In urma ce aréta tota institutiunea bisericesca a despartirei de patu si mesa? Areta numai atât'a, că omenii suntu omeni, asia precum a remasu natur'a omenesca deteriorata prin pecatulu protoparintiloru, areta că suntu casatorii nefericite in efectele loru, caror'a baseric'a li ajuta cu midīlocele sale precātu pote. Si apoi este acést'a unu lucru asia de miratu? Este lucru asiá strainu, că in lumea acést'a suntu neperfectiuni si in casatoria? Nice baseric'a, desi a doritu, totusi nu a crediutu nice odata, că tote casatoriile voru fi fericite si voru ajunge idealulu vietiei casatorite. Din caus'a acést'a cá una maica buna inca de tempuriu s'a ingrigitu de unu midīlocu pentru casatoriile cele nefericite in institutiunea despartirei de patu si mesa, medicina nu prea placuta in adeveru, inse ce medicina pre lume este placuta?

Cātu de fora basa solida este resonamentulu amiciloru divortiului, cari in locu de a cercá cá si baseric'a unu midīlocu óre care rationalu spre a aliná suferintiele casatorieloru nefericite, alérga numai decātu la divortiu, va

se dîca, din cauza că unele casatorii suntu nefericite, le declara pre tote de dissolubile, cá si mediculu, care din cauza că in un'a casa este unu morbosu, in locu de a-lu vindecá numai pre elu, pune la cura pre toti casanii, desi celialalti suntu sanetosi, seau cá si judecatoriulu care din motivulu, că a aflatu in una comuna unu furu, dechiara pre toti locuitorii comunei de furi. Ce au de a face casatoriile cele oneste si fericite cu cele nefericite? Chiaru nemicu? Cele nefericite au lipsa de unu remediú, éra nu cele fericite. Bolnavulu are lipsa de vindecare éra nu celu sanetosu. Aperatorii divortiului inse le tractéza pre tote in una forma, si astu-feliu remediulu loru este prea radicalu facia cu reulu, ce vreu se-lu cureze.

In urma aperatorii divortiului si inimici ai despartirei de patu si mesa vedu reulu multu mai mare decâtu este. Intre mii si dieci de mii de casatorie in tierile cele regulate de abié suntu câteva diecimi de casuri de despartire de patu si mesa, intre cari celi mai multi au meritatu partea ce i a ajunsu. Suntu ce e dreptu si innocenti intre eli, si acestia suferu ce e dreptu fora se fia de vina, inse suferu, pentru-că suntu omeni, si cá omeni toti suferimu. Inse suferinti'a loru nu este unu reu individualu, si prin urmare nu potu pretinde, că societatea pentru suferinti'a loru se schimbe una lege buna pentru mii si mii de omeni. Pote că suferu pentru ace'a, căce si au alesu reu sociulu de viétia, va se dîca nu a sciutu alege. De aci urméza, că baseric'a se-i alineze in cátu se pote suferintiele, éra nice decum se-i mai deschida inca odata calea la casatoria, dupa-ce a datu probe, că scie alege asia reu, si dupa ce e mare probabilitate, că si a dou'a ora nu va sci alege mai bine, deca nu cumva mai reu. Pote că este si pedepsa dela Domnedieu, căre li a fostu inspiratu alte cugete mai inalte, si nu au voitu se le urmeze.

De inchiare mai amintimu si ace'a, că inimicii despartirei de patu si mesa inculpa baseric'a catolica, că ea la altii le concede despartire totala cá se pota trece la alta casatoriá. Pentru ce dîcu eli atunci, se nu conceda una atare despartire si la celi de antáiu?

Objectiunea acést'a inca se baseza pre una neintelegere tare malitiosa. Ocuru ce e dreptu in baseric'a catolica despartiri totali. Inse despartirile aceste numai in sensu impropriu se numescu despartiri totali. Că ce este despartirea totala? Este desfacerea unei casatorie valide. Un'a atare desfacere in baseric'a catolica este absolutu cu nepotintia. Se intempla, ce e dreptu, de căte o casatoriá se inchiaia in modu invalidu, de esemplu de sila, de frica seau fora implinirea unei conditiuni essentiali. In atari casuri casatori'a se pote despartí. Inse este ore acést'a despartire adevérata? Nice de cum! Ci este numai una declarare a basericeii, cumcá casatori'a respectiva cá casatoriá valida nu a esistatu nice candu, fiendu-că i a lipsitu inca dela inceputu una conditiune essentiala.

Astu-feliu tota combaterea institutiunei despartirei de patu si mesa din partea inimiciloru este vitiosa, nelogica si estravaganta.

Despre ouventarile funebrali din punctu de vedere istoricu si criticu.

(Continuare din Nr. 10.)

Santulu Gregoriu din Nazianzu, celebrulu scrietoriu, subtilulu teologu, elocuentulu oratoriu si sublimulu, poetu alu basericeii antice grecesci pare a fi alesu de provedinti'a domnedieésca pentru tristulu ministeriu de a onorá prin elocinti'a sa osemintele morte si memori'a eterna a toturoru celoru, pre cari i iubieá. Cátuva tempu dupa moartea fratelui seu Caesariu fú necessitatu a vorbi si la momentulu sororei sale Gorgoni'a. Bine scieá elu, cá dupa modulu de cugetare alu paganiloru e ceva neindatinatu, cá cinevá in elogii funebrali se laude si inaltie virtutile unei persone, de carea este legata in unu modu atátu de intimu. Din caus'a acést'a inca in esordiu se escusa, cá elu totusi cutéza a întreprinde asia ceva. Elu alérge la virtutea crestina a veracitatei, si acést'a i prestéza unu ajutoriu atátu de puternicu in escus'a acést'a, in câtu devine plina de elegantiu si de nobilitate. Unu oratoriu paganu, a caruí sufletu nu este patrunsu de virtutile crestine in atari impregiurari nu s'ar' fi potutu redicá nice odata pana la o atare inaltime.

„Deca noi credemu“, dice Santulu Gregoriu in escus'a acést'a, „deca noi credemu, cumcá nu este bine, ma este chiaru de condamnata, candu cinevá rapesce ceva dela celi de aproape ai sei, deca i batujocoresce, deca i acusa pre nedreptulu, deca le strica, si in urma deca noi credemu, cá este nedreptatea cea mai mare, cea mai urita, cea mai detesstabila si cea mai criminala, candu cu ea asuprimu pre consangeniile nostri celi mai de aproape; deca noi credemu, si pre dreptulu, tote aceste; ore nu este atunci unu lucru bizaru si necuvenintiosu, a despoia pre celi mai de aproape ai nostri de onorurile, ce li se cuvinu, si de laudele virtutiloru, ce le au avutu, cari suntu singurele lucruri, ce li mai remanu in lume, dupa-ce s'au departatu din ea? Credemu noi, cumcá despoiandu de aceste, vomu fi drepti? Ore se ne uitamu noi mai multu la celi rei, cari ne voru acusa de complesantia, decâtu la celi buni, cari ceru dela noi adevuru; si precandu noi nu refusamu a laudá virtutile strainiloru, pucinu cunoscutu si pucinu probate, pre atunci scrupululu amicitiei si fric'a de celi invidiosi se ne impiedece a laudá pre aceia, pre cari i cunoscemu de aproape si cu cari amu traitu laolalta din fraged'a pruncia; si inca se ne impiedece acumu, candu eli au parasitu vietia, acum, candu nimene nu-i mai pote lingusi, acum, candu nu mai au lipsa de nimicu din lume“. Cine a folositu ver odata in modu mai elocuentu si mai inocentulu virtutea crestina a veracitatei si a justitiei?

Una femeu pia, cum a fostu Gorgoni'a, a carei vietia nu este cuprinsa decâtu de unu singuru cugetu, de zelulu credintiei, si a carei moarte nu ofere nemicu surprindietoriu, decâtu una trecere lina si placuta in alta vietia; un'a atare femeu cá objectu alu unei cuventari funebrali se pare a nu fi decâtu

tare pucinu favorabila pentru desvoltarea elocintiei, si cu tote aceste virtutile crestine producu si aci vietia. Cu multa placere cetesce omulu descrierea vietiei celei austere si sante a femeii acesteia obscure si ignorate de lume, cum ese din gur'a Santului Gregoriu, asia câtu si detaiurile cele mai simple se paru nobilitate prin puterea si frumseti'a religiunei. Pote că eleganti'a cea ingeniosa a oratoriului nu este in armonia cu simplicitatea unui atare obiectu; inse se nu uitamu, că chiaru simplicitatea acést'a a obiectului este cea ce a produsu eleganti'a vorbirei. Astu-feliu suntu virtutile crestine; simple pana la uimire; inse chiaru pentru ace'a, candu vré oratoriulu se le descria, atunci lu orbescu cu lumin'a loru si limb'a omenésca pare a nu fi in stare se le descria, precum se cuvine.

„O sufletu virtuosu“! dîce S. Gregoriu in vorbirea acést'a despre sorasa Gorgoni'a, „care ai portatu unu trupu lipsitu mai de totu nutrementulu; o remasitie moritorie nimicite inainte de morte, pentrucá sufletulu se-si pota recastigá libertatea, si cá se nu mai afe nice una pedeca in simtiurile trupului! O nopti consacrate priveghiarei si rogatiunei. O David; câtu de scurte se paru sufleteloru pii cantecele si psalmii tei! O membre delicate culcate pre unu pamentu rece si turmentate prin suferintie, ce trecu preste natura; o gemete si suspine, cari ve redicati pana la ceriuri, si sborati pana la Domnedieu, cum ve voiu poté eu enará si descrie pre tote!

Cu aceasi simplicitate descrie Santulu Gregoriu si minutele cele din urma ale femeii acesteia pie, carea a moritu cá una adeverata crestina. „In giurulu ei lacrimi fora plansu scomotosu, una dorere inconsolabila si silentiosa, pentru-cá nu voieáu se conturbe prin gemete si suspine una trecere atátu de pacifica si linistita din viétia. Mortea ei a fostu una solemnitate santa“. —

Alu treile cuventu funebralu a Santului Gregoriu este consacratu memoriei tatalui seu, care a fostu inainte de elu episcopu in Nazianzu. Santulu Basiliu Marele, de a carui renume erá plina lumea, a fostu de facia la immormentare. Cu inim'a plina de dorere se adreséza S. Gregoriu la inceputulu vorbirei catra S. Basiliu: „Omulu lui Domnedieu“ i dîce S. Gregoriu, „de unde vini tu? Ce voiesci se faci? Ce bine ni aduci? Ai venitu pentrucá se ne vizitezi? Ai venitu cá se cercetezi pre pastoriulu, seau se cauti turm'a? Deca ai venitu pentru noi, atunci, o dorere! tu ne affi de abié vii, si deja loviti de mortea partei celei mai iubite din noi“!

Tatalu Santului Gregoriu erá nascutu in paganismu, inse cu tote aceste elu a practisatu totu de a un'a virtutea. Calitatea acést'a o aprecieza Santulu Gregoriu in tatalu seu prin unu contrastu tare frumosu. „Precum in midiloculu nostru“, dîce elu, „suntu multi, cari nu suntu cu noi, pentrucá viéti'a loru i rumpe din comuniunea nostra; asiá suntu multi afora de noi, eari se tienu de noi, fiendu-cá au prevenitu credinti'a prin moravurile cele bune. Numele de crestinu li lipsesce in adeveru, inse eli au moravurile crestinilor“. De

aci incoló marele oratoriu trece la descrierea vietiei celei virtuose a tatalui seu iubit. Conversiunea fidela a barbatului acestuia, redicarea lui la rangulu episcopatului indata dupa botezu, alipirea lui sincera de unitatea credintiei in midiloculu unei lupte furioase si infocate a ereteciloru, liberalitatea lui cea mare in impartirea elemosineloru, simplicitatea moravuriloru lui, dulceti'a si atractiunea maniereloru lui, tote trasurile aceste de una vietia santa si de unu caracteru apostolicu le descrie Santulu Gregoriu atátu de detaiatu, câtu adeverulu loru lu pote omulu prinde mai cu man'a, si cu atát'a potere, câtu numai decátu observéza omulu, cà aceste suntu cuvintele unui fiu, care se teme nu cà va dice prea multu, ci chiaru din contra, cà va dice prea pucinu despre tatalu seu iubit, pre care-lu a cunoscutu atátu de bine.

Santulu Gregoriu inse celu daruitu de Domnedieu cu unu sentiu atátu de finu a fostu cu nepotintia se nu observeze, cà nu e destulu, deca in discursu va enará si descrie virtutile tatalui seu, ci a trebuitu se-si aduca aminte, cà tatalu seu a lasatu in lume una socia, care lui i este mama, si care are lipsa de mangaiare cu atátu mai mare, cu câtu virtutile cele stralucite descrise pana aci in discursu i au maritu mai tare dorerea, aretandu cine este celu pierdutu. Din caus'a acést'a Santulu Gregoriu se adreséza acumu catra maicasa spre a-i linistí dorerea si spre a o mangaiá cu consilie scose din filosofi'a crestina. „Mortea si vietia“, dice elu catra maicasa „desi se paru „a fi doue lucruri cu totulu opuse, totusi comunica un'a cu cealalta si se „intregescu un'a pre alt'a, câtu eu nu sciu, cà óre separarea acést'a, care ne „libereza de relele presente si ne duce la una viétia cerésca, meritéza seau „nu numele de morte, càce morte adeverata este numai pecatulu, càce numai „elu este ruin'a sufletului“. Si pote omulu intipuí, ce consolatiune cerésca au fostu cuvintele aceste pentru mam'a Santului Gregoriu. Sciendu ea bine, ce fientia virtuosa a fostu sociulu ei, a trebuitu se-si aduca aminte, cà cu tota securitatea lu va mai revedé éراسi in ceriuri, fiendu-cà nu a moritu, cà morte este numai pecatulu. Dupa cuvintele aceste severe de predicatoriu crestinu adresate catra maicasa urméza acum cuvinte mai dulci de fiu: „Ti lipsesce mama“ dice elu, „ti lipsesce unu radimu alu betranetieloru? Inse o mama! au „nu e aici Isacu, pre care ti-lu a lasatu tatalu mieu, cá se-i tiena locul?“ Cine nu vede aici, cu câta fragedime Santulu Gregoriu, dupa ce a satisfacutu oficiului seu de oratoriu, se intorce in sine insusi pentru a satisface oficiului seu de fiu. Câtu interesu nu au trebuitu se escite cuvintele aceste in ascultatori; câta bucurie in famili'a crestina, atunci candu si immormentá capulu si parintele. Éta acést'a este elocintia adeverata. ¹⁾

(Va urmá.)

¹⁾ In totu tractatulu acest'a vomu citá pasage mai multe si mai lungi din oratorii funebrali, parte pentru cá cetitorii se se delectoze si cunosca frumseti'a loru, parte pentrucá insisi se le pota folosí in conciniu de genulu acest'a.

Galileo Galilei.

Nice unu invetiatu din tempurile trecute nu a fostu folositu atat'a in contr'a bisericeii cá fisiculu Galileo Galilei. Acést'a nu pentrucà elu dora ar' fi fostu unu inamicu alu bisericeii si talentele lui cele frumoase date de Domnedieu si le ar' fi folositu spre combaterea credintiei bisericeii, cum facu nu pucini naturalisti in tempurile nostre. Nu căce elu a fostu totu de a un'a unu fiu fidelu si credintiosu alu bisericeii, si a moritu in sinulu ei. Ci pentrucà venindu odata in conflictu cu autoritatile bisericesci pentru una teoriá primita astàdi de tota lumea cá unu adeveru fisicu incontestabilu, dupa parerile inamiciloru bisericeii, in casulu acest'a s'ar' fi aretatu, cumcà biseric'a nu este provediuta cu darulu neretacirei, deora-ce a condamnatu pre Galilei laolalta cu invetiatur'a lui, pre carea astàdi nice biseric'a ins'asi nu o mai nega. Din caus'a acést'a de câte ori inimizii ataca neretacirea bisericeii, totu de a un'a se provoca la casulu cu Galilei cá la una arma dintre cele mai puternice, cá la una specie de Hercule intre argumentele loru cele aparente.

Casulu cu Galilei, asia precumu lu enaréza inimizii este urmatoriulu. Eli sustienu adecà, cumcà Galilei ar' fi fostu celu de antâiu, care a pasitu in lume cu teori'a despre invertirea pamentului in giurulu sorelui in contr'a parerei celei vechi gresite, cá sorele se inverta in giurulu pamentului. Prin acést'a inse ar' fi venitu numai decátu in conflictu cu biseric'a, care l'ar' fi luat indatu la respundere, cá pre unulu, care prin ace'a ar' fi sustienutu una parere in contr'a santei Scripturi. Anume in Sant'a Scriptura la cartea lui Josue X, 13 se ar' dice apriatu, cá pamentulu stà in locu si sorele se misica, deora-ce candu a facutu Domnedieu minunea cu Josue de a duratu dñu'a mai lungu cá de comunu, atunci Domnedieu a demandatu sorelui se stè in locu, éra nu pamentului. Facunduse cercetare asupr'a lucrului Galilei s'ar' fi aflatu vinovatu de eresia. I s'ar' fi demandatu dupa ace'a, cá se-si o tracteze, si se invetie in venitoriu conformu santei Scripturi, cá sorele se inverta st pamentulu stà. Galilei de fric'a torturiloru s'ar' fi supusu, ar' fi afurisitu invetiatur'a sa in genunchi, si ar' fi juratu, cumcà nu o va profesá mai multu. Inse candu dupa juramentu s'ar' fi scolatu din genunchi, atunci fiendu tare convinsu despre adeverulu teoriíei sale, in butulu juramentului, ce numai de sila l'ar' fi depusu, a esclamatu: „e pur si muove = si totusi se misica, va se dica pamentulu. Dupa ace'a apoi a fostu pedepsitu aspru decatra autoritatea bisericesca.

Acest'a este pre scurtu cuprinsulu romanului cu Galilei, care se folosese in contr'a bisericeii cu diverse ocaziuni.

Deca ar' traí astàdi Galilei, si ar' vedé, ce abusu se face astàdi cu numele lui, de securu cá elu ar' fi celu de antâiu, ce ar' protestá in contr'a unei atari onori. Galilei inse nu traiesce, si biseric'a este silita pre alta cale se se aperse in contr'a atacuriloru. Aperarea cea mai buna este espunerea adeverului, espunerea lucrului asia, precum este.

Din caus'a acést'a in cele venitorie ni amu propusu a espune cetitoriloru, precátu ierta spatiulu celu angustu alu foiei nostre, caus'a lui Galilei conformu adeverului, cá astu-feliu se se veda, cumcà din caus'a acést'a de locu nu se pote face capitalu in contr'a infalibilitatei basericee. Actele causei lui Galilei suntu astádi scose din archivulu vaticanu si publicate de catra doi barbati eruditi, francesulu Henri de l'Épinou si germanulu Carl von Gebler, asia in câtu aflarea adeverului este forte usiora.

In ainte inse de ce amu intrá in meritulu lucrului, este de lipsa a cunosce viet'i'a si meritele cele mari ale barbatului acestuia, de a carui nume abuséza atátia in contr'a basericee.

Galileo Galilei fù nascutu la 18 Februariu 1564 in Pis'a. Prim'a educatiune si o capetá in Florenti'a unde i se mutaru parintii, curundu dupa nascerea lui. Studiele universitari si le facù la universitatea din Pis'a, unde inca cá studentu dede una proba forte frumosa despre capacitatea lui de a observá prin aflarea Isochronismului. Dupa finirea studiilor universitare se reintorse in Florenti'a la cas'a parintiesca, unde ocupanduse in continuu cu scientiele matematice si fisice si castigà in tempu scurtu unu nume prin aflarea cumpenei idrostatice. Din caus'a acést'a la anulu 1589 fù chiamatu la universitatea din Pis'a cá professoriu de matematica. Aici aflà legile caderei, cari inse furu multu combatute decatra colegii sei. Din caus'a acést'a se duse la universitatea din Padu'a cá profesoriu, unde si castigà unu nume si mai mare prin inventiunea termoscopului. De aci in coló incepù a se ocupá si cu astronomi'a, si i succese a face mai multe descoperiri tare momentose, cu privire la calea laptelui si la stelele nebuloase, cu privire la deosebirea intre planete si stele ficse si altele, pre cari spre uimirea multora le si publicà in nuntius sidereus. Mai târdü fù denumitu de primulu filosofu a marelui duce de Toscan'a Cosmos II de Medici cu unu salariu anualu de 1000 de scudi, si astu-feliu neconturbatu de grigile vietiei se potù de aci in coló consacrá numai scientieloru.

La anulu 1611 inviatu de mai multi amici merse la Rom'a, unde veneratu de toti, dara mai cu sema de Cardinalulu Barberini, mai târdü Papa Urbanu VIII, aretà Cardinaliloru si invetiatiiloru fenomenele cele frumose pre ceriu, ce le au fostu descoperitu mai in ainte. La anulu 1613 si publicà opulu seu despre petele solari, in care mai antâiu pasi cu sistemulu seu despre invertirea pamentului in giurulu sorelui. Catra capetulu vietiei a petrecutu mai cu sema in Rom'a, Florenti'a si Ancetri, unde provediutu cu santele sacraminte a si moritu la 8 Januariu 1642. Osemintele lui s'au immormentatu in baseric'a Santa Croce din Florenti'a.

Astu-feliu a fostu viet'i'a barbatului acestuia. In cele urmatorie vomu vedé coffictulu lui cu auctoritatea basericésca. (Va urmá).

Preotulu cá parinte alu seraciloru.

(Continuare din Nr. 11).

Calitatile preotului cá parinte alu seraciloru.

Antai'a calitate a preotului cá parinte alu seraciloru este, cá se fia patrunsu, precum se cuvine de insemnatatea si santiani'a partei acesteia a oficiului seu preotiescu, căce numai atunci si va implini oficiulu nunumai conformu literei legei, ci conformu preceptului celui frumosu alu caritateri si din convictiune intima; numai atunci este adeveratu servitoriu alu religiunei iubirei; numai atunci adeveratu discipulu, imitatoriu si imagine a Mantuitorului nostru, parintele celu mai classicu alu seraciloru.

Alta calitate este, cá se fia purure cu ochiu vigilu asupr'a seraciloru turmei sale, cá se-i cunosca câtu se pote mai bine in lipsele, dorerile, suferintiele si sperantiele loru. Din caus'a acést'a nu se vá multumí numai cu ace'a, cá va cunosce pre seracii celi ce se plangu inaintea lui de miseria, ci si va dá tota silinti'a, cá se cunosca si pre celi ce nu se plangu; nu se va multumí, cá va cunosce numai pre celi ce cersiescu si se roga de altii, ci va cautá mai cu sema pre aceia, cari din modestia si de rusine nu cersiescu, si totusi suferu mai tare cá celi ce cersiescu. Mai departe totu de calitatea acést'a se tiene, cá se erueze pre câtu i este cu potintia si adeverat'a causa a miseriei, căce nu odata se intempla de delaturandu caus'a se delatura si seraci'a adevereta.

A trei'a calitate este, cá in implinirea oficiului seu se fia cu cea mai mare luare aminte, cá se nu fia insielatu. Totu de a un'a se caute pre aceia mai antaiu, cari au mai mare lipsa de elu. E dreptu, cá unulu fia-care miseru pote cere ajutoriulu si spriginulu preotului in câtu elu este parintele seraciloru. Acést'a inse nu-lu impiedeca, cá pre unii se nu-i eschida dela spriginulu seu, pre altii se-i spriginésca mai multu, pre altii mai pucinu. Elu trebuie se deosebésca si scia deosebí pre celu in adeveru lipsitu de celu numai la parere lipsitu, pre celu demnu de celu nedemnu, pre seraculu celu modestu de cersitoriu celu nerusinat, pre celu emendabilu de celu neemendabilu si pre celu ce folosesce bine ajutoriulu si spriginulu de celu ce-lu folosesce reu.

Alta calitate este, cá portarea sa se fia de asia, încátu se pota fi si se fia si consideratu si de celi seraci cá adeveratu parinte alu seraciloru. Acést'a o va face atunci, candu facia cu celi avuti va fi umanu, umilitu, amicalu, placutu si pacificu, asia câtu se li pota castigá inim'a pentru ajutoriulu seraciloru. Asemene cu celi seraci va fi condescendentu, blandu compatimitoriu si plinu de iubire, asia câtu spriginulu se nu li se para molestu si greu ci placutu, si de elu se nu se apropia cu frica, ci cu incredere.

Mai multu decâtu tote aceste inse se poftesce pacienti'a. Seraci suntu totu-de-a-un'a si pretotindine in lume, precum dice si Mantuitoriu la Joann XII. 8: „pre seraci purure i aveti cu voi“. Din caus'a acést'a si oficiulu

preotului că parinte alu seraciloru duréza in continuu. Oficiulu acest'a inse nunumai că este greu de implinitu, dara inca in forte multe casuri este impreunatu si cu nemultiumita, care nicairi nu ocure asia desu cá între seraci. Si apoi nemic'a nu este mai in stare cá nemultiumit'a a face pre omu se absté dela binefaceri. Preotulu inse in implinirea oficiului acestuia trebuie se aiba pacienti'a cea mai mare, si si la casuri de nemultiumita se-si aduca aminte, cá omulu nu are se astepte respata dela omeni, ci dela Domnedieu singuru. Se-si aduca aminte de esemplulu Mantuitoriului, care desi a prevediutu cá unu Domnedieu, cá poporulu jidovescu i va fi mai nemultiumitoriu cá tote poporele pamentului, totusi pre elu l'a incarcatu cu cele mai multe binefaceri.

Midilocele preservative in contr'a seraciei.

Din impregiurarea, cá causele seraciei suntu câte odata invingibili, urméza de sine, cá trebuie se existe si midiloce preservative in contr'a seraciei, si intrebuintiarea midilocelor acestor'a din partea preotului este multu mai necessaria si mai folositoria societatei, decâtu alinarea miseriei existente si produse dejá.

In indicarea midilocelor acestor'a vomu considerá si indicá mai cu sema pre acele scose din insasi viet'a poporului nostru; si fiendu-cá poporulu provinciei nostre metropolitane este mai cu sema poporu agricolu, de ace'a vomu pune mai mare pondu pre midilocele preservative in contr'a seraciei la poporele agricole cu deosebita consideratiune a impregiurariloru poporului nostru. Intre aceste inse vomu lasá cu totulu afara pre acele, cari suntu in legatura prea strinsa cu politic'a sociala a unui statu, fiendu-cá acele stáu in legatura numai departata cu oficiulu preotului cá parinte alu seraciloru si afora de ace'a pretindu cunoscintie prea mari si prea multe din alte ramuri ale scientieloru profane.

Fiendu poporulu nostru mai cu sema poporu agricolu, care traiesce din lucrulu pamentului, unu midilocu din cele mai momentose spre incungiurarea miseriei este una economía rationala. Rationala inse este economi'a atunci, candu economulu din pamentulu seu scote venitululu celu mai mare posibilu cu lucrulu celu mai pucinu posibilu. Cu dorere trebuie se marturisimu, cá poporulu nostru in privinti'a acést'a este tare remasu indaraptu. Nu voimu a cautá cá pentru ce? Este destulu a constatá, cumcá asia este. Nu cunoscinti'a causei reului ni va aduce noue usiurintia, ci delaturarea reului. Poporulu nostru nu cultiva decâtu mai numai doue, si in cele mai bune casuri trei specii de producte de ale pamentului, si din aceste este avisatu se-si acopere tote lipsele. Ma ce e mai dorerosu, din articlii acestia produsi cu forte multa sudore, trebuie se-si procureze dela straini articlii produsi cu sudore forte pucina. Cátu capitalu de lucru se pierde prin acést'a in poporulu nostru si trece in manile strainiloru, si pote intipuí ori si cine. Afora de ace'a poporulu nostra dedatu la unu conservatismu omoritoriu de progresu in multe

privinție cultiva pământul în unu modu tare patriarcalu, folosesc pământu spre producerea de fructe de pretiu tare moderatu, candu l'ar' poté folosi spre producerea de fructe de pretiu mai mare, remane totu pre langa sorte de produse pucinu nobile, candu ar' poté produce fructe mai nobile și alte mai multe scaderi. Pierderile cele mari economice, ce le suferă poporul nostru prin acést'a suntu necalculabile. Era cata seracia se produce în poporul nostru numai prin aceste două defecte economice, și pote omulu întipui numai dupa ce va considerá, cá de candu amu venitu în legatura mai deaprope cu apusulu Europei, de atunci pretensiunile sociali la poporul nostru suntu totu din ce în ce mai mari. Asemene de candu a începutu a se încarná ide'a statului modernu, de atunci sarcinile publice devinu totu mai grele. Mai adaugemu la aceste, cá însuși tendințele poporului nostru spre cultura poftescu dela elu sacrificii materiali totu din ce în ce mai mari. Astu-feliu în genere poporul nostru astăzi are de a acoperi multu mai multe lipse și de a portá multu mai multe sarcini cá în tempulu trecut. De aci ar' urmă, cá și din pământulu seu se scota mai multu venitu și castigu cá în timpii trecuti. Acést'a inse nu o pote face decâtu prin una economía de campu mai rationala și prin urmare mai proventuosa cá pana acum. În rationalitatea economiei inse nu a facutu mai nice unu progresu, și prin urmare venitele lui nu au crescutu. Disproportiunea prin acést'a este gata. Sarcinile sociali au totu crescutu, lipsele i s'au maritu, venitele inse i au ramasu totu acele, și prin acést'a seraci'a progreséza în poporul nostru totu mai tare în unu modu tare usioru de esplicatu, fiinducá ori ce pretensiune seau lipsa noua este pentru elu unu deficitu, de-orace venitul nu-i cresce prin rationalitatea economiei, candu crescú lipsele. Și pre la alte popore au crescutu pretensiunile sociali și lipsele culturali. Poporul agricolu inse nice pre departe nu a seracitu asia tare cá la noi, din cauza cá la acele deca au crescutu lipsele, poporul a facutu și progrese economice, prin ce și a maritu și venitele.

Din cauzele aceste la poporul nostru preotulu nunumai cá parinte alu seraciloru ci și cá portatoriu de cultura are sacra datorintia a sbiciui în poporu tote defectele economice, a-lu instruí premergundu cu esemplulu în una economía mai rationala cá cea de pana acum, a-i aretá folosele materiali ale aceleia în detaiu, fiindu securu, cá prin acést'a va eliminá și preservá multa seracia din poporul nostru. Acést'a o pote face preotimea nostra cu atátu mai tare, cá Prea Veneratul Ordinariatu s'au ingrigitu cá clerului tineru se-i se propuna precum se cuvine principiile economiei rurale moderne.

Indicarea mai detaiata a modului, cum are preotulu se-si implinésca datori'a acést'a nu se tiene de noi. Credemu cá este destulu a fi aretatu în generalu câtu de momentuosu și imperiosu este oficiulu acest'a alu preotului.

Una alta cauza nu neinsemnata a miseriei în poporul nostru este lips'a mai totala de regula și calculu în ducerea economiei. Tierenulu nostru nice odata nu scie, câtu venitu a avutu, câte spese are se face, și ore este pro-

portiuue între ele. De aci se nascu una multime de neregularități, cari suntu totu atâtea pierderi economice, si prin urmare capitalu de seracfa. Că neavendu unu preliminaru ore care rationalu, nu odata se intempla, de si consuma venitul pre implinirea prea sumptuosa a unoru lipse, ce nu suntu chiaru neincungiate, si apoi mai târdu, candu vinu alte lipse cu totulu neincungiate, atunci se încarca de datorii cu procente mari, seau si le acopere pre alta cale, inse numai cu pierderi mari. Ma se intempla de neavendu unu preliminaru rationalu speséza mai multu decâtu a castigatu, cea ce repetiendu-se in mai multi ani, seracfa e la usia.

Nu potemu se enumeramu tote inconvenientiele economice, câte se intempla din lips'a calculului. Destulu că preste totu consideratu este unu isvoru insemnatu alu miseriei. Din caus'a acésta datorfa preotului si cá parinte alu seraciloru si cá portatoriu de cultura, este cá se invetie pre poporu la unu calculu economicu rationalu, prin care se-si aduca in proportiune adeverata modulu si tempulu implinirii lipseloru, precum si venitele cu spesele, si inca asia, câtu venitele se fia totu de a un'a mai mari cá spesele, cum se intempla la alte popore civilizate. Acést'a o pote face in venitoriu cu atátu mai usioru, cu câtu generatiunea mai tinera esita din scol'a popularia scie scie si calculá atát'a câtu trebue unui economu, prin ce pote introduce in poporu una economía cu calculu rationalu in locul celei patriarcali de pana acumu.

Alta causa a miseriei in poporulu nostru este si usulu celu estravagantu alu alcoolului, despre care amu vorbitu in anulu trecutulu si din punctu de vedere higienicu. Despre datorinti'a preotului de a combata cu tote armele posibili vitiulu acest'a atát'a s'a scrisu si s'a vorbitu, câtu mai cá nu este lipsa se mai vorbimu si in specialu.

In urma unu midilocu nu de momentu neinsemnatu spre incungiatu miseriei in poporulu nostru este instructiunea si inviatiunea, cá se se folosésca de tote institutiunile moderne menite spre repararea calamitatiloru, ce potu se vina preste omeni si spre tienerea ecuilibrului economiei in familii, si de cari poporulu nostru preste totu spre marea lui dauna materiale se folosese forte pucinu, precum suntu ascurarile de focu, de grindina, de vietia si altele.

Deca in directiunile aceste poporulu nostru se va isolá de lumea culta, atunci are se ascepte miseria inca si mai mare, cá cea ce-lu apesa in presente, si apoi miseri'a materiale aduce in urm'a sa si miseria morala, cari apoi ambele laolalta suntu mormentulu unui poporu.

Providinti'a domnedieesca in semtiurile omenesci dupa principiile fisice moderne.

Decandu in tempulu modernu scientiele fisice au luat unu sboru asia frumosu, de atunci inimicii providintiei domnedieesci au folositu tare multu si in unu modu tare abusivu rezultatele fisice spre a aretá, cumcá nu existe nice una providintia domnedieesca in lume. De alta parte pre langa tote aceste nu au lipsitu barbati, cari chiaru acelesi rezultate le au folositu spre a

demustrá pana la evidintia esistinti'a providintiei domnedieesci. Unulu din rezultatele aceste este si studiulu cu privire la constitutiunea celoru cinci semtiri ale omului, pre cari inimicii esistintiei providintiei divine le au folositu tare multu spre a o negá cu ajutorulu resonamentulu, cá deca ar' esiste providintia domnedieésca, atunci ar' fi datu omului semtiuri multu mai desvoltate, mai fine si mai delicate, cá cele ce le are, si nu i ar' fi datu unele semtiuri mai dure chiaru cá si la unele animalie.

Obiectiunea acést'a inse este numai la parere, cáce considerandu omulu armonf'a cea frumosa, in care se afla semtiurile aceste facia cu lumea, ce ne incungiura, se demustra totu odata in modu stringentu esistinti'a providintiei domnedieesci.

Se incepemu mai antáiu cu ochiulu. Este cunoscutu, cá intrarmandusi omulu ochiulu cu unu instrumentu numitu *microscopu*, vede nu numai mai mari obiectele, ci le vede si pre acele, cari cu ochiulu liberu i suntu ascunse. Astu-feliu cu ajutoriulu microscopulu in unu picuru de apa vede omulu ne-numeratele infusorii, cari fora de microscopu nu le pote vedé nice unu ochiu; asemenea in una bucata de casiu, de carne, in acetu si in alte forte multe obiecte de lipsa pentru traiulu cotidianu. De sine se intielege, cá vedindu omulu multímea acést'a de animalcule micutie in obiectele nutrimentulu seu de tote dílele lu cuprinde una grétia si unu disgustu tare neplacutu.

Acum óre ce filosofu incredulu ar' poté dorí, cá Domnedieu se fia datu omului unu ochiu provediutu cu proprietatile celui mai bunu microscopu, prin ce cea mai mare parte din omeni s'ar' ingretiosí si de lucrurile cele mai comune. Afora de aceea ce folosu ar' avé omulu atunci, cá ar' vedé din una apropiare mare si obiectele cele mai micutie ascunse pentru ochiulu liberu, éra obiectele mai departate de ochiu precum omenii, animaliele, plantele, lun'a, sorele si stelele ar' fi pentru elu invisibili, seau in casulu celu mai bunu le ar' observá numai in unu modu tare confusu, de ora-ce cu ajutoriulu microscopulu de abie vede omulu obiecte departate de ochiu de 5 pana in 10 centimetri, éra cele ce suntu numai ceva mai departate suntu seau de totu seau in parte invisibili.

De alta parte este cunoscutu, cá intrarmandusi omulu ochiulu cu unu altu instrumentu numitu *telescopu* vede multu mai bine chiaru si obiectele cele mai departate, precum corpurile ceresci, si inca mai mari decâtu cu ochiulu liberu. Cu ajutoriulu instrumenteloru acestor'a s'au facutu forte multe descoperiri epocali in misícarile, departarile si constitutiunea fisica a corpuriloru ceresci. Deca acum Domnedieu ar' fi dispusu, cá ochiulu omului se aiba proprietatile celui mai bunu telescopu, atunci ochiulu nu ne ar' fi de nice unu folosu. Acést'a pentru-cá aburii si exhalatiunile de prin aeru in giurulu nostru le amu vede atátu de mari, cátu ne aru impiedecá mai cu totul in observarea altoru obiecte. Giurulu nostru ar' fi in continuu incungiuratu de unu noru si cétia desa, si lumea pentru noi nu ar' existe.

Se trecemu acum la audiú. Deca urechi'a nostra din vointi'a lui Domnedieu ar' fi asia de fina in audiú, cum este urechi'a atunci cându e intrarmata

cu tub'a acustica, cându si misicarea cea mai mica a aerului celui mai liniscitu inca o aude, atunci nu ar' mai poté omulu se deosebésca sunetu de sunetu, cá si cându s'ar' aflá in una larma mare, si atunci urechi'a nu i ar' folosí nemicu, éra linistea si silentiulu de cari are atát'a lipsa ar' fi cu totulu necunoscute pentru elu. Aceia, cari au suferitu ver odata de morburi in cari audiulu este prea finu, aceia sciu ce intieptiesce a lucratu Domnedieu, cându a facutu omului urechi'a asia precum este.

Mergemu la sentiulu mirosului. Deca omulu ar' avé mirosulu acel'a finu si desvoltatu in mesura forte mare, cum-lu vedemu la unele animalie, atunci atâte impresiuni neplacute amu semtí pretotindine si la totu pasiulu, cari ni aru conturbá in continuu atentiunea, câtu amu fi mai cu totulu necapaci de ceva lucru seriosu, si lumea ce-lu incungiura pre omu ar' fi pentru elu una sarcina mai insupportabila.

Cam asemenea se intempla si cu gustulu. Deca omulu ar' avé una limba si unu palatu, in câtu se semtia tote gusturile existente in objectele, ce le folosesc, atunci pre langa gusturile cele placute, ce le semte cu ajutoriulu constitutiunei presente a limbei si a palatului, atâte alte gusturi neplacute, ce astádi i suntu ascunse ar' trebui se semtiesca, câtu s'ar' ingretiosia de ori ce mancare pre lume. Se mergemu in urma la sentiulu pipaitului, in care nu numai esistintia providintiei domnedieesci, ci si intieptiunea ei cea mai pre susu de fire este preste tota indoiel'a.

Este cunoscutu, cá nu tote partile corpului omenescu suntu in una forma de sensibili. Asia pentru esemplu extremitatile corpului omenescu suntu multu mai sensibili decâtu alte parti, éra intre tote partile mai sensibilu cá tote este ochiulu, de care deca se atinge si numai unu objectu, pre care nice nu-lu potemu vedé, numai decâtu semtimu dorere.

Acum deca totu corpulu ar' fi din dispusetiunea domnedieésca asia de sensibilu, cum este ochiulu, atunci corpulu nostru ar' fi in continuu espusu doreriloru celoru mai mari, fiendu-cá, deca s'ar' atinge de elu si numai una péna seau unu firu de pulvere, amu semtí doreri forte moleste si neplacute, precum scie unulu fia-care, cá i se intempla, deca se atinge asia ceva de ochiulu lui.

Tote aceste ni areta, câtu de intieptiesce a lucratu Domnedieu, cându semtíriloru nostre li a pusu unele margini, pentru-cá altumintrule tote semtíriale nostre nu ni ar' fi de nice unu folosu, si inca precum amu vediutu, chiaru pentru acea, pentru-cá aru fi prea delicate, prea fine si prea desvoltate. Constitutiunea presenta a semtíriloru nostre ni areta invederatu, câtu de dreptu are psalmistulu, cându díce: „Tote intru intieptiune le ai facutu Domne!”

Schelete de predici.

Despre adeverat'a intorcere a peccatosului.

Testu: »Si se miráu toti celi ce-lu vedeáu, si diceáu: »au nu e »acést'a celu ce in Ierusalimu persecutá pre aceia cari chiamáu numele lui Isusu. *Fapt. Apost. IX-21.*

E s o r d i u.

Oratoriulu pote face esordiulu descriendu conversiunea Santului Paulu, cum a persecutatu elu in tineretie pre crestini, cum a padfú vestimentele

Santului Stefanu, cum s'a dusu la Damascu, cá se prinda pre crestini, si totusi cum pre urma s'a intorsu astu-feliu, cátu elu, spaim'a crestiniiloru, a devenitu decorea loru, elu blasfemulu lui Isusu a devenitu Apostolulu lui intre Judei si intre pagani, asia cátu precum insusi elu dice, a devenitu unu prototipu pentru toti celi peccatosi, ce se voru intorce la Domnedieu pana la capetulu lumii. De ace'a intorcerea adeverata a crestinului trebuie se fia perfecta cá a Santului Paulu, si anume antaiu interna si a dou'a esterna.

I.

Intorcerea adeverata a crestinului trebuie se fia un'a schimbare deplina a intregi vietii din launtru a omului, si in specie:

- a) Un'a schimbaare deplina a cugeteloru, si anume:
  - α) a cugeteloru necredintiose in credintiose cá S. Paulu,
  - β) a cugeteloru inimice facia cu deapropeli in cugete amice facia cu acel'asi,
  - γ) a cugeteloru celoru immoralu in cugete morali.
- b) Un'a schimbare deplina a toturoru simtírilor sale, si anume:
  - α) a superbiei in umilintia,
  - β) a neincrederei in incredere,
  - γ) a nemultumitei in multumita,
  - δ) a urei in iubire,
  - ϵ) a invidiei in bucurie.

II.

Atát'a inse nu este destulu, ci trebuie se-si schimbe si vietii'a esterna si in specie:

- a) Se-si schimbe tote cuvintele anume:
  - α) cele mintiunose in adeverate,
  - β) cele blasfeme in temetorie de Domnedieu,
  - γ) cele dure in blande.
- b) Se-si schimbe tote faptele, si anume:
  - α) avariti'a in liberalitate,
  - β) lenea in diligintia,
  - γ) predarea in crutiare,
  - δ) nesatiulu in cumpetu,
  - ϵ) neascultarea in ascultare,
  - φ) infidelitatea in fidelitate.

E p i l o g u.

Se se padiesca asia dara crestinulu adeveratu de a cugetá, cumcá s'a intorsu, deca si-a marturisitu peccatele, a implenitulu canonulu, si si-a propusu a se intorce, cace intorcerea adeverata nu pote se fia, pana cându nu si-a schimbatu intréga vietii'a interna si esterna, cum a facutu Santulu Apostolu Paulu.

V a r i e t á t i.

De cátuva tempu este alarmata Europ'a intrega cu coler'a asiatica, ce a eruptu in Toulon din Francia, si de unde s'a latitu in giuru, ma chiaru si in Marsili'a. Coler'a se dice a fi fostu importata cu naile francese, ce au venitu din Tonkin. Mai tote statele au luat deja mesuri profilactice in contra ei. Domnedieu se padiesca inse Europ'a in tempurile nostre de unu asemenea flagelu. Este dreptu, cá astadi se potu lua mesuri sanitare legali multu mai bune si mai intensive, cá in tempii trecuti. Inse in casuri de morburi epidemice midiloculu celu mai bunu si mai neincungiatu este caritatea facia cu celi morbosi. Ea a suplenitu la ocazioni de aceste in tempii trecuti si mesurile politiane cele mai severe. Cându in evulu din midilocu a eruptu lepra orientala si cium'a asiatica, atunci in tempu scurtu caritatea crestina a fundatu mai in un'a fia-care comuna spitale pentru celi atinsi de flagelulu acest'a, si mii de barbati si femei pie s'au dedicatu ingrigirii de celi morbosi. Filantropi'a de astadi inse cea avuta in cuvinte si seraca in fapte in loculu caritatei acesteia ar' lasá pre cei morbosi parasiti in scirea sortei, cum s'a si intemplatu deja in Marsili'a, unde cadiendu individi pre strada loviti de colera tota lumea a fugitu de eli si a lasatu singuri.

Editoriu si redactoriu responsabilu Dr. Alesandru V. Gram'a.

Tipograf'a Seminarului gr-cat. in Blasiu.